Grigore Constantinescu

Comuna

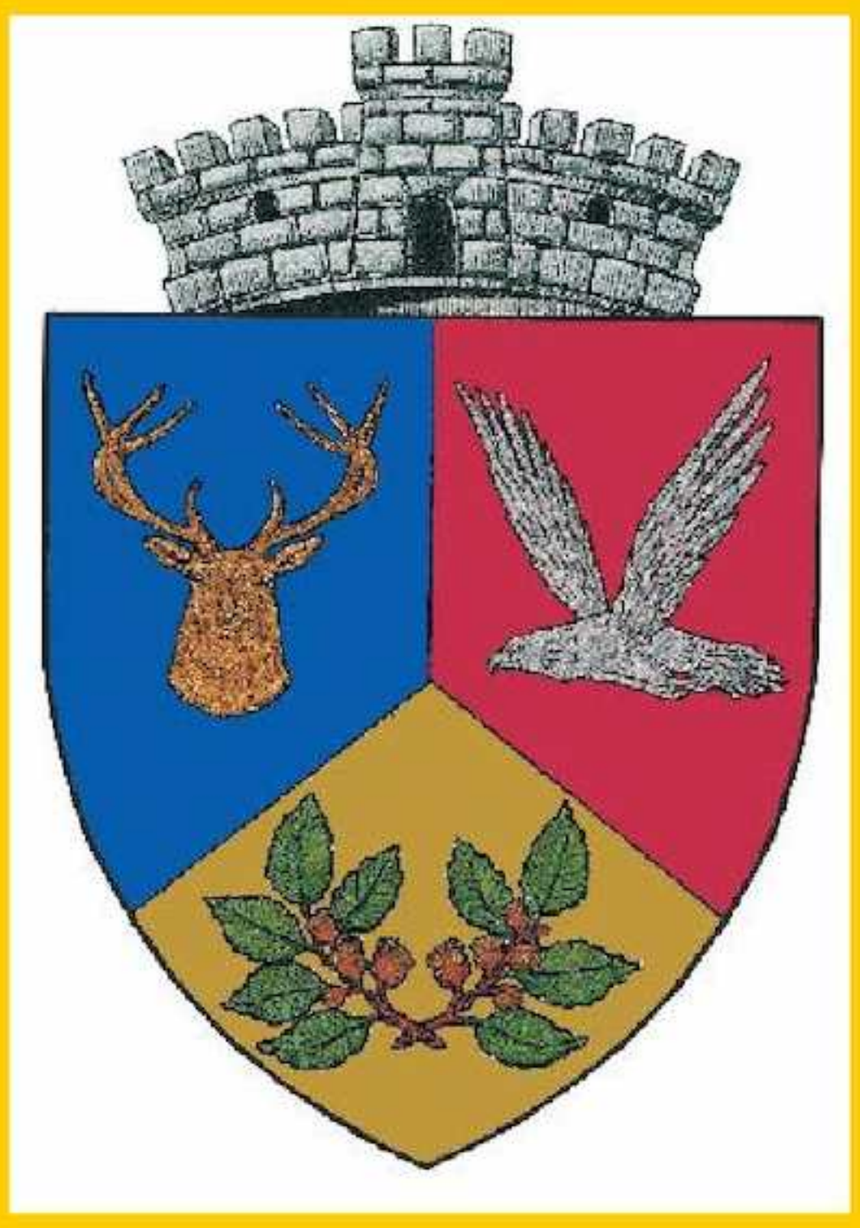

VALEA IAŞULUI

PITEŞTI MMXV

VALEA IAŞULUI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 9 sate: **Valea Iaşului**; Bădila; Bărbălăteşti; Borovineşti; Cerbureni; Mustăţeşti; Ruginoasa; Ungureni; Valea Uleiului.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 40 km.
SUPRAFAŢĂ: 20,3 km^2.
POPULAŢIE: 2.533 locuitori [1.267 M + 1.266 F] (2011).
Comună înfrăţită cu localitatea Longobucco [Italia].

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Cerbăreni (Cerbureni) – 1475 [6983] iunie 1 (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 148)• **Iaşi** <Valea Iaşului> – 1523 [7031] aprilie 4 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 215). „Cea mai veche atestare documentară este consemnată în cazul a două sate, satul Cerbureni, în hrisovul din 1 iunie 1475, prin care Basarab cel Bătrân întăreşte jupânului Stance şi fratelui său, Badea, trei sate întregi şi jumătate din satele Cerbureni şi Valea Iaşului în hrisovul domnesc din 4 aprilie 1523, dat la Târgovişte de voievodul Radu de la Afumaţi, prin care întăreşte Mănăstirii Argeş mai multe sate, printre care şi Iaşii.”.

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Cerbureni.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Basarab cel Bătrân, fiul lui Dan marele voievod, la 1 iunie 1475, confirmându-se jupanului Stance cu copiii săi și fratelui lui, Badea, cu copiii săi proprietatea asupra mai multor sate, printre care și „Cerbăreanii jumătate”.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii este atestată printr-un topor de piatră datând din perioada bronzului, descoperit în aria satului Valea Iaşului.

TOPONIMIE:

- **Bădila** – toponim topografic reproducând eponimul *Bădilă* – atestat în documentele medievale; format pe baza apelativului *bade* ≈ „termen de respect faţă de cei mai în etate”.
- **Bărbălăteşti** – toponim format pe baza patronimicului *Barbălată* (la origine, substantivul *barbă* + adjectivul *lată*, evident, o poreclă) + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării. O legendă locală confirmă existența unui sălaș al bătrânului Barbă Lată pe teritoriul actualei așezări.
- **Borovineşti** – toponim format baza apelativului *borovină* ≈ „borhot”, (evocând o ocupaţie tradiţională a locuitorilor: pomicultura) + sufixul colectiv *–eşti*, care relevă organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Cerbureni** – toponim evocând un aspect local: prezenţa anterioară a *cerbilor* în aria de constituire a aşezării. Numele unui cătun apropiat – *Cerbşori* – reprezintă, în acest sens, un argument incontestabil.
- **Mustăţeşti** – toponim format pe baza eponimului-poreclă *Mustaţă* (la origine, apelativul *mustaţă*) + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării. Un patronimic Mustaţă este consemnat în documente medievale locale.
- **Ruginoasa** – toponim topografic relevând o particularitate a locului pe care s-a constituit aşezarea; format pe baza apelativului *rugină* ≈ „pipirig” [Juncus effusus], dominant în vegetaţie.
- **Ungureni** – toponim istoric, precizând originea ardelenească a locuitorilor care au constituit aşezarea, „ungurenii” fiind români din Transilvania stabiliţi în aria localităţii.
- **Valea Iaşului** – toponim social compus din apelativul *vale* + determinativul *Iaşului* (la origine, antroponimic, *Iaş* <provenit din rus. *iasi* ≈ „alani”, atestând prezenţa

acestora în zonă, probabil, încă din secolul al XIV-lea, perioadă în care erau mercenari în solda regilor sârbi.

- Valea Uleiului – toponim compus din apelativul *vale* ≈ „loc larg între două înălţimi; apă curgătoare" + determinativul *Uleia* (la origine, *ulei*) – patronimic frecvent în zonă.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară caracteristică zonei etnografice Argeş. Casele vechi cu plan bicameral şi prispă deschisă pe latura frontală erau construite din bârne de stejar încheiate, la capete, „stâneşte", iar, în zona centrală a pereţilor, „în stâlp". Şarpanta acoperişului în patru ape, învelită cu şindrilă de stejar, avea elementele constitutive (căpriori, laţi) fixate în cuie de lemn. Ulterior, la sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului XX, au fost edificate construcţii de locuit supraînălţate pe soclu de piatră, prevăzute cu sală mărginită de un pălimar din lemn ajurat şi cu foişor plasat, în general, asimetric faţă de axul clădirii. În partea posterioară, se construia o polată pentru depozitarea inventarului gospodăresc. Prezentând o pantă accentuată, acoperişul era învelit cu şiţă de brad. În construirea locuinţelor din perioada interbelică, au fost folosite cărămizi – material care a determinat modificarea aspectului faţadei, întrucât locul stâlpilor de lemn a fost preluat de stâlpii din cărămidă de secţiune pătrată sau circulară şi apariţia arcadelor profilate, stâlpii fiind fixaţi pe parapetul de zid al sălii.

Portul popular local se integrează ariei portului popular din zona Argeş, marcat, în structura costumului popular femeiesc, de influenţe ale portului „ungurenesc".

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele populare din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea costumelor populare: Ghizela Dorobanţu, Elena Dumitraşcu, Ecaterina Pandelică, Maria Popa, Eugenia Vasile. Arta tradiţională a ţesutului şi cusutului este continuată cu succes de creatoare vestite din localitate: Maria Nicuţ, Nazaria Pop. În arta crestăturii şi sculpturii în lemn, se remarcă: Dumitru Haliţă şi Nicolae Mariniţă.

Folclorul liric şi cel coregrafic se circumscriu, prin repertoriul lor, ariei creaţiei populare argeşene.

Din repertoriul folcloric coregrafic zonal, dansurile: Brâul pe 6, Hora mare, Sârba, Ungurica prezintă elemente locale de individualizare.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica de lemn «Înălţarea Domnului» + «Sf. Ioan Botezătorul» Bărbălăteşti –[▲]– se înalţă maiestu-oasă pe panta vestică a dealului pe care s-a întemeiat aşezarea. Construită din bârne de lemn, în 1800-1801, de către obştea satului în frunte cu jupanul Stanciu Eşanu, potrivit pisaniei excizate în piatră, din proscomidiar, biserica a fost restaurată de către Direcţia Monumentelor Istorice, în 1971-1972, odată cu refacerea integrală a temeliei din piatră, înlocuirea tălpilor masive din stejar şi a învelitorii din şiţă. Biserica, de plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată, pridvor deschis, turlă-clopotniţă octogonală deasupra pridvorului, prezintă o decoraţie arhitecturală amplă formată din brâu în torsadă, extremităţi ale grinzilor terminate în cap de cal, arcadă în acoladă la accesul în naos. Pictura originară [1801] de pe iconostasul de lemn relevă apartenenţa zugravului la o şcoală iconografică din Transilvania. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Triodion [1728], Apostol [1802], Penticostar [1805], Liturghier [1827], Mineie [1852], icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Sf. Gheorghe» Borovineşti [1942-1964]~ctitorită din iniţiativa învăţătorului Iacob Georgescu şi a preotului C. Anastasescu, cu ajutorul obştii satului, pe terenul donat de Niţă Badea ●pictură murală: Vasile Blendea din Văleni-Dâmboviţa [1964].

✚Biserica «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului» + «Sf. Nicolae» + «Cuvioasa Paraschiva» Cerbureni [1858-1863]~ ctitorită de: Din Ciolac, Ion Bălăşoiu, preot Drăgoi, cu soţiile lor ş. a. ●intervenţii: consolidare [1996] ●pictură murală: Vasile Blendea [1965].

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» + «Sf. Nicolae» Valea Iaşului [1855]~ctitorită de: Anghel Burdescu, Nicolae Vâlcu, preot Drăgoi din Vâlsăneşti ●intervenţii:

reparaţii [1914] •pictura murală: Niţă Poşoiu [1914]; restaurată de Ion Dejoi din Potcoava [1967]; C. Ciubuc [1990].

✝ Cruce de piatră: **Cerbureni**: 1729-1730 [7238] –[▲]–, în apropierea şoselei Albeşti – Curtea de Argeş, la ramificaţia drumului spre biserică.

Monument eroi: **Valea Iaşului** [1877-1878, 1916-1918, 1941-1945], lângă Primărie; autor/iniţiator: Nicolae Niţoiu „cu sprijinul Asociaţiei veteranilor de război, al Consiliului local Valea Iaşului – primar Valeriu Iacobescu [1994]". (cf. ing. Sorin Calea).

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 50 locuitori ai comunei Valea Iașului, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [5], Primul război mondial [20], Al doilea război mondial [25].

Momente de istorie locală

În cursul Primului război mondial , localitatea Valea Iașului a devenit „câmp de luptă" începând cu 25 octombrie 1916, prin instalarea unui „post de observare", cu misiunea de a determina zonele de concentrare ale inamicului, direcțiile posibile de atac, estimarea cât mai exactă a forțelor în oameni și tehnică de luptă ale invadatorilor. Întrucât s-a observat, pe 6 noiembrie, o concentare masivă a forțelor germane în zona satului Cerbureni, a fost organizată o linie de rezistență formată din trupe aparținând Regimentului 19 Infanterie, Regimentului 5 Artilerie și Regimentului 86 Infanterie care au respins atacurile în forță ale inamicului în perioada 8-11 noiembrie, pentru ca, prin ordin operativ, „să rupă frontul" de la Valea Iașului, repliindu-se pe noi poziții de apărare.

❖ MEMENTO:

SANATORIUL TBC construit, în 1940, „pe culmea dealului din satul Ungureni, în mijlocul pădurii de brazi, pini şi stejari", conform proiectului renumitului arh. Petre Antonescu [1873-1965], membru al Academiei Române. Actualmente, Spitalul de pneumoftiziologie «Sf. Andrei», prin „poziţia sa privilegiată s-a transformat într-o comunitate specifică ce-i asigură pacientului o deplină securitate şi confortul fizic şi psihic necesar integrării rapide într-un nou mod de viaţă, fiind tratate cu profesionalism diverse afecţiuni ale plămânilor.".

☙ IN MEMORIAM ❧

✪ **CONSTANTINESCU IOAN** [1906, Cerbureni-1959, Jilava] – preot < vezi Poenărei-Corbi !

✪ **PENCIU GORUNESCU GHEORGHE** [1926, Cerbureni-2011, Bucureşti] – proiectant complexe agricole, militant politic anticomunist, literat, publicist. Arestat [1948], condamnat opt ani temniţă grea, deţinut la penitenciarele: Târgşor, Jilava, Peninsula, Târgu Ocna, Aiud. Colaborator la revistele: „Albina", „Contemporanul", „Luceafărul", „Meridiane", „Urzica"; autor al volumelor: «Popasuri umoristice», «Medici în recluziune», «Candidaţi pentru Eternitate».

✪ **POPESCU CHIRIL** [1897-1992] – născut în Cerbureni; renumit profesor de psaltichie la Seminarul teologic „Neagoe Vodă" Curtea de Argeş [1955-1956], Institutul teologic Bucureşti [1956-1960; 1971-1976]. Autor al cântărilor de muzică bisericească: «Prohodul Domnului» [1936], «Cântări din slujba Utreniei» [1966] ş. a.; «Doxologie» [1986].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 503; Idem– *Bisericile de lemn din judeţul Argeş – monumente de arhitectură*, www.google.ro, calameo.1227548; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

Dobîea
Ruginoasa
Cerbureni
Bărbăiățești
7C
Ungureni
6
73C
7
I
6
Valea Iașului
73C

PRIMĂRIA COMUNEI VALEA IAŞULUI.

SANATORIUL TBC VALEA IAŞULUI.

BISERICA DE LEMN BĂRBĂLĂTEŞTI.

BISERICI DIN BOROVINEŞTI

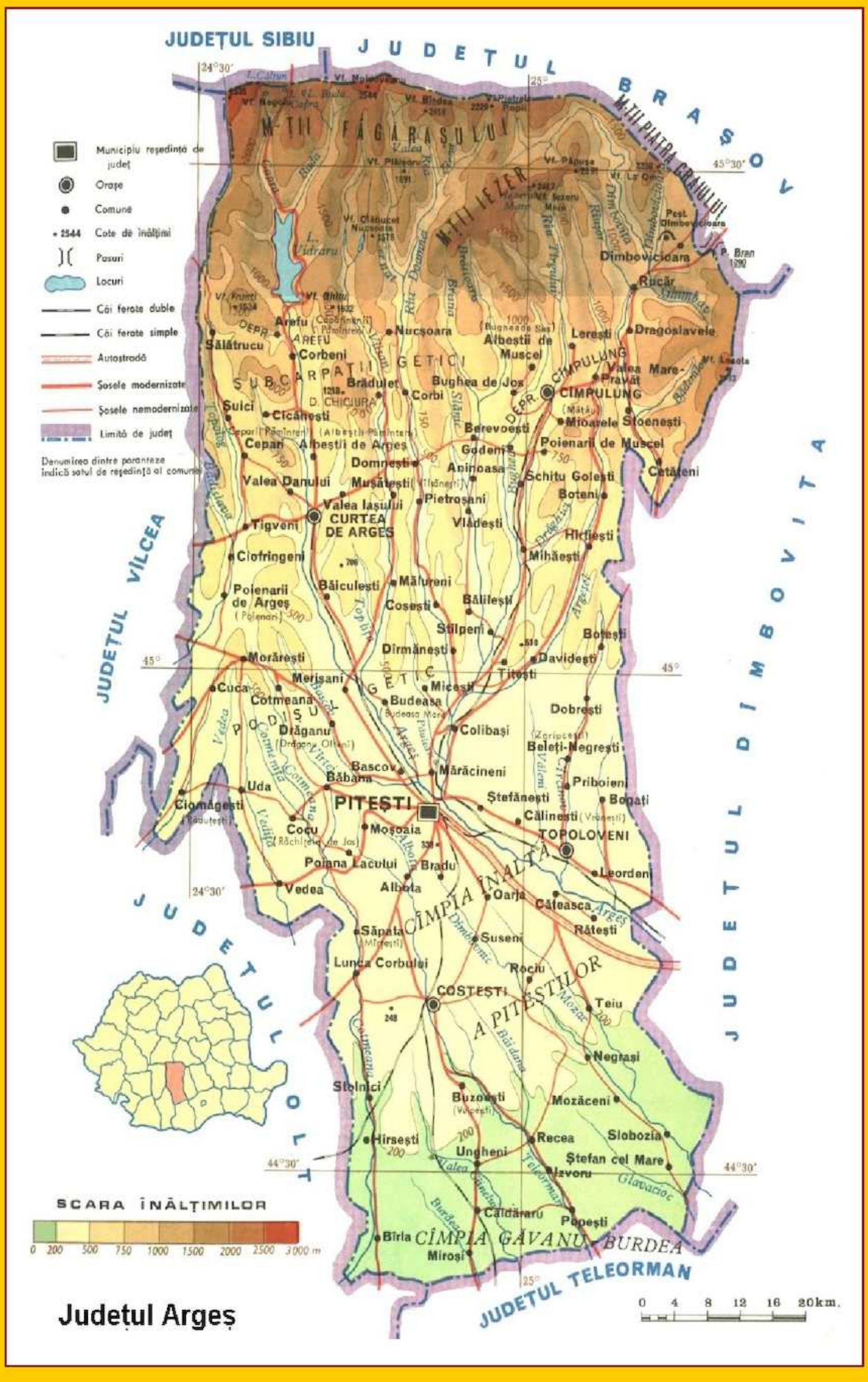

Județul Argeș